

Kahraman Olmayan Yazarla Bir Röportaj

'Alemlerin Sürekliliği'ne ek: Kahraman olmayan yazarla Bir röportaj

►Kitabın ilk öyküsünde 'Bir Hikaye Nasıl Yazılır?' sorusu dikkatimi çekmiş ve yazarın, okura karşı kurduğu bir kumpasla karşı karşıya kaldığımı düşünmüştüm... Ama böyle düşünmemi sağlayan yalnızca bu soru değildi. İlk bölüm, 'Diğer Hikayeler' adı ile başlıyordu. Oysa kitabın adında ilk bölüm 'Alemlerin Sürekliliği' idi. İlk öyküde kahramanına sordurduğunuz soruyu, ben de size sormak istiyorum: 'Bir Hikaye Nasıl Yazılır?'

Bu sorunun cevabı ilk hikayede var.

►Evet ama bu cevabı kahramanınız veriyor.

Öyleyse şöyle söyleyebiliriz; kitabın izleklerinden biri de bu...

►'Bir Hikaye Nasıl Yazılır?' sorusunun cevabı mı?

Evet. Bu, benim de kendime sorduğum bir sorudur. Hem kendime hem de kendime yakın bulduğum yazarlara sorduğum bir sorudur. Sıkça konuşulan bir konudur bu... 'Bir hikaye yazmak' meselesi insanlara her zaman ilginç gelir. İşin bir yaratıcılık yönü olduğu gibi bir de işçilik yönü vardır. Bir yandan da, öykü yazmak içe doğuşla ilgili bir şeydir. Bir hikaye bazen bambaşka bir fikirden doğabilir. İşçilik dediğimiz kısım da bu doğan fikrin ardından gelir. Karakterleri kurarken, mekan seçerken aşama aşama büyür öykü... Kitabın ilk öyküsü de bu çalışmayı örneklemekte. Ama bununla sınırlı değil tabii... Bununla sınırlı olsaydı basmakalıp bir şey olurdu. Doğrusu benim de içime sinmezdi. Öykülerde kendime göre yeni bir şeyler yapmaya çalışıyorum. Benim hikayecilik anlayışıma göre, her yeni yazdığım öyküde farklı bir şeyler olmalı ki, heyecanlanıp yazmaya devam edeyim.

►Peki, bu sorunun üzerinde ısrarla durmanızın nedeni nedir? Bildiğim kadarıyla bu kitaptaki bazı öyküler, daha önce yayımlanmıştı. Bu da kurgunun çok daha sonra yapıldığını göstermiyor mu?

Kitabın yazılış süreci daha önce yayınlanmış öykülerin yazılma aşamalarını da kapsıyor. Kitabı bir kaç yıldır kurguluyordum. Her şey iç içe geçti. Yazmak sürekli bir süreç.

►Bu sorunun kahramana ilk öyküde sordurulması, kitabı en baştan deşifre etmek değil mi?

Hem ilk hikayede 'Bir Hikaye Nasıl Yazılır?' sorusunu örnekler vererek anlattığını söyleyen bir yazar var hem de kitabın tamamını okuyup bitirdiğinizde, benim de bir hikayenin nasıl yazılacağına dair önerilerim olduğunu fark ediyorsunuz. İlk bölüm olan 'Diğer Hikayeler'i okurken, bu süreci tamamen yansıtıyorum. Birinci hikayede adam, kasiyer kızın hikayesini bir arkadaşının başından geçmiş gibi kurguluyor. Bir okur olarak buna inanıyoruz. Öyküyü okuyup bitiriyoruz. Ama 'Alemlerin Sürekliliği'ni okurken, anlatıcının bu öyküyü bambaşka bir bağlantıdan çıkardığını düşünmeye başlıyoruz. Böylece ortaya bir soru işareti çıkıyor: Bu süreç -yazma süreci- gerçekten

böyle mi oldu? Hangi bölüm önce yazıldı? Yazarın aklına hangi öyküler önce geldi? Öyküler nasıl gelişti? Tüm bunlar ve diğerleri, okurun kafasında her zaman soru işareti olarak kalacaktır. Aslında çok kolay açıklanacak, birtakım formülleri olan bir kitap değil bu...

► **'Alemlerin Sürekliliği ve Diğer Hikayeler' farklı kurgusu ile birlikte Murat Gülsoy'un hikayeciliğinde de yeni bir şey -tür, deneme- (mi?)...**

Bu kitabı diğerlerinden ayırt eden en önemli özellik şu: Ben bu sefer kitabın tamamını düşünerek yazdım. Diğerlerinde hikayeler yazıyor ve o hikayeleri bir araya getirerek, bir kitap oluşturuyordum. Bir üst kurguları vardı ya da yoktu... Öykü kitaplarında bir bütünlük olacak diye bir zorunluluk yoktur. Bu kitapta ise beni heyecanlandıran şey, kitabın tamamını düşünerek yazıyor olma. Kimi hikayeleri, kitabın tamamını düşünerek yazdım. Bu anlamda benim için yeni farklı bir deney.

► **Tercihli bir bütünlük olduğu doğru ama kitaptaki her metnin başlı başına bir öykü olduğunu söyleyemeyiz. Şöyle ki; Murat Gülsoy'un kahramanı olan yazar birtakım yaşamsal sorunları ile birlikte hikaye yazma çalışmalarını sürdürmektedir. Bazı hikayeler yazar da... Bu arada kahraman olan yazarın da bir yazar kahramanı vardır: Gazeteci Cem. Okur bir süre sonra, kahraman olan Cem'in kahramanları ile tanışmaya başlayacaktır. Eh! Bu durumda hangi metinlerin öykü olduğunu bulmakta okura kalıyor, değil mi? Üstelik ortada adı, kapaktakinin tam tersi ile başlatılan bir kitap varsa...**

Kitabın adı 'Alemlerin Sürekliliği ve Diğer Hikayeler' ama kitap 'Diğer Hikayeler'le başlıyor. Burada okurun karar vermesi gereken küçük bir oyun var: Kitaba hemen de başlayabilir. Başlık konusunu hiç kafasına takmaz... Ama kitabın asıl başlığı bu değildi diye düşünerek ilk önce son bölümü de okuyabilir ya da şöyle düşünebilir: 'İlk önce hangi bölümü okusam acaba?' İşte bu karar, okurun algılayış biçimini tamamen etkileyecektir. Beni asil ilgilendiren de bu... Bu kitabın 'alımlanma' süreci... Burada bir yeniden yaratım var. Yani ilk önce ikinci bölümü okuyup, sonra birinci bölüme dönmüş bir okurun algılaması ile, kitabı birinci bölümden başlayarak okuyan bir okurla aynı olmayacaktır. Bu da okuru kitaba dahil etmenin yollarından biri.

► **Size göre hangisi doğru ya da hangisini tercih edersiniz?**

Ben seçimimi yaptım ve kitabı bu şekliyle okura sundum. Yani ilk tercihim baştan sona okunması...

► **Peki, kitabı sondan başlatmak neden? Bu bir tür kurmaca mı?**

Bu, sevdiğim bir şey... 'Bu Kitabı Çalın'ın da adında böyle bir şey vardı: Okur, henüz hiçbir satırı okumadığı halde, kitaba adından dolayı espri ile yaklaşıyordu. 'Bu Kitabı Çalın'da da, bütün kitaba gönderme yapan bir giriş hikayesi vardı. Buna ek olarak kitabın son hikayesi de başka bir açıdan kitabın yine tamamına gönderme yapıyordu. İki farklı okuma biçimi önermiştim. Bu benim için çok yeni bir şey değil. Ama 'Alemlerin Sürekliliği ve Diğer Hikayeler'de tamamen farklı bir süreç var. Çok daha içten, içerden bir kitap oldu. İçtenlik benim için anahtar bir kavram.

► **Edebiyatta içtenlikli olmak...**

Evet; bu, kendi kendimle de ilgili... Edebiyatın bir içtenlik, samimiyet meselesi olduğunu düşünüyorum. Çünkü edebiyat kurmacaya çok açık bir alan... Oyunlar, sürprizler... Gösteri sanatlarına yakın bir tarafı var. Bir hikayenin ya da romanın nasıl yazılacağına dair açık ve net formüller de vardır. Bunları uygulamaya çalışmak sanatı öldürebilir. Yazmak benim için bıçak sırtında yürümek gibi bir şey. İlk hikayenin 'Bir Hikaye Nasıl Yazılır?' sorusu ile başlamasının bir nedeni de budur.

►Öyleyse bu sorunun 'samimi bir soru' olduğunu düşünebiliriz. Okur neden bu soruyla ilgilensin?

Çünkü en çok okurlar bir hikayenin nasıl yazıldığını merak ediyorlar. Güzel ya da kötü... Hep soruluyor nasıl ve neden yazıyorsunuz diye. Gariptir, sanata ve edebiyata karşı böyle bir soru var ortada... Bu soru, hikayelerden birinin başlangıç noktası olabilirdi ama orada farklı şeyler de var tabii...

►Yazarın 'Bir hikaye nasıl yazılır?'ı anlatırken bir takım sancıları var? Özellikle edebiyat dünyası ile...

Var adamın bir gerginliği var. Benim yok ama adamın var...

►Kahramanlarınızı 'yazar' olarak seçmeyi seviyorsunuz? Geçen kitapta da vardı değil mi?

Var. Ama yazar olmayanlar da var. Bu belirleyici bir şey değil... Örneğin 'The Girl From Ipanema' ya da 'Bunak'...

►Ama onlar yazarın, yazar kahramanın kahramanları...

Evet, hemen o devreye giriyor değil mi? Doğru. Hatta kasiyeri düşündüğünde yazar bir kahramanın yazar bir kahramanı daha oluşmuş oluyor. Aslında bu bir ayna... Yazarken, 'Neden olmasın?' diye de düşündüm... Ben bir yazar kahraman yaratıyorum, yarattığım yazar kahraman da başka bir yazar kahraman yaratabilir. O da bir yazar kahraman yaratıyor. İç içe giren bir durum... Ben oyunları seviyorum... Ama bu oyun olsun diye de yapılmış bir şey değil. Fikir öyle gelmedi. Ben bir yazar kahraman yaratayım sonra onun da bir yazar kahramanı olsun diye düşünmemiştim. Meselem o değil çünkü... Meselem süreklilik... Ama burada da bir biçimde süreklilik ortaya çıkmış oluyor.

►Neyin sürekliliği? Alemlerin mi?

Evet. Edebiyat her zaman önümüzde yeni bir alem açar. Kendi alemini. Bu alemin içinde bizim gibi insanlar bulunur. Bunların bazıları yine edebiyat ile, kurmaca ile, gerçeklik ile ilgilenebilirler ve onlar da yaratma sürecine girebilirler. Bu da garip bir süreklilik sunar.

►Neden Cem'in 'Sakal-i Şerif' hikayesini bitirmesine izin vermiyorsunuz?

Kitabın ikinci bölümü tamamen bu sorunun cevabını irdelemek içindi...

►Tanpınar'ın bu uzun hikayedeki rolü nedir? Son bölümde ve özellikle de her şeyin açıklandığı 'Alemlerin Sürekliliği'nde yer aldığına göre yazar, yazarın kahramanı yazar için önemli bir kişilik olmalı.

Tanpınar bu kitabın kalbinde duruyor. Gerek "Geçmiş Zaman Elbiseleri"nin devamında, gerekse "Alemlerin Sürekliliği" içinde öyle bir yerde duruyor ki... Bunu anlatan bir kitabı yazdıktan sonra tekrar iki kelimeyle açıklamaya çalışmak çok zor. Bu konuda okurun düşünmesini beklesem çok şey mi istemiş olurum?